

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Піпка Юрія Валерійовича «Адміністративно-правові та організаційні засади протидії фінансовим правопорушенням», поданої до спеціалізованої разової вченої ради Державного податкового університету на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Негативний вплив на фінансову безпеку України здійснює військова агресія росії, що виявляється у змінах структури дохідної та видаткової частин бюджетів усіх рівнів у напрямку збільшення обсягу витрат на військові потреби, соціальні програми, програми відновлення економіки внаслідок масштабних руйнувань житлової та промислової інфраструктури. Проблем додає збільшення показників фінансових злочинів - бюджетних (найчастіше виявляються факти нецільового використання бюджетних коштів) та податкових злочинів (несвоечасна сплата податків, ухилення від сплати податків та митних платежів). Колізійність та наявність прогалів у чинному законодавстві, ситуативна нормотворчість, що має місце як оперативна реакція на кризові явища, які виникають у зв'язку із воєнним станом, залежність від іноземної фінансової підтримки та неможливість гарантування ефективності промислової сфери визначають необхідність наукового пошуку шляхів вирішення існуючих та прогнозування можливих у найближчому майбутньому проблем у фінансовій сфері. Слід відзначити і ту обставину, що прийняття стратегічно важливих для життєдіяльності держави документів є надзвичайно складним процесом, який передбачає не лише аналітичну роботу у напрямку виявлення ризик-орієнтованих чинників, а й встановлення способів реалізації напрацьованих та закріплених законодавством положень стратегічного значення.

Ефективна протидія фінансовим правопорушенням виступає однією із складових системи забезпечення державою високого рівня захисту її фінансових

та економічних інтересів. Забезпечення ефективності протидії надзвичайно складне завдання у мирний час та потребує глибокого опрацювання шляхів і способів забезпечення під час військової агресії росії проти України, коли ключові завдання правоохоронних та контролюючих органів мають відповідати викликам і небезпекам воєнного стану.

Враховуючи вищезазначене, обрана Ю.В. Піпком тема дисертаційного дослідження, присвячена адміністративно-правовим та організаційним засадам протидії фінансовим правопорушенням, є актуальною і науково обґрунтованою.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Детально розглянувши дослідження Ю.В. Піпка можна стверджувати, що вибір методів дослідження є вдалим, а їх застосування ефективним та відповідним меті й завданням дослідження. Зокрема, формування категоріального апарату й пропозицій щодо засобів розбудови ефективного адміністративно-правового регулювання та організації протидії фінансовим порушенням в Україні спиралися на взаємну конвергенцію компаративного аналізу, логіко-семантичного методу та методу правового моделювання (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, розділ 3). Гносеологічний метод у поєднанні із методами системного аналізу, класифікації та синтезу уможливив систематизацію галузевих наукових досліджень проблеми протидії фінансовим правопорушенням (підрозділ 1.1), виділення видів фінансових правопорушень як об'єкта протидії їхньому вчиненню на адміністративно-правових та організаційних засадах (підрозділ 1.2), визначення системи принципів адміністративно-правового регулювання протидії фінансовим правопорушенням на основі пріоритету прав людини (Human Rights-Based Approach) (підрозділ 2.1), встановлення адміністративно-правових форм і заходів протидії фінансовим правопорушенням (підрозділ 2.3). Системний, системно-структурний і структурно-функціональний методи покладено в основу обґрунтування особливостей інституційної побудови системи суб'єктів адміністративно-правової протидії фінансовим правопорушенням (підрозділ

2.2). Застосування порівняльно-правового та прогностичного методів, а також методу наукового моделювання дали змогу сформувати структуру Концептуальної основи забезпечення фінансової безпеки (підрозділ 3.2). Необхідно відзначити що, як загальнонаукові, так і спеціальні методи використовувалися комплексно у поєднанні з іншими, що дозволило науково обґрунтувати висновки, зроблені у результаті дисертаційного дослідження.

У свою чергу, сформульовані науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вдосконалення ефективності фінансової діяльності держави у контексті протидії фінансовим правопорушенням, висвітлено у 6 публікаціях, серед яких: 4 статті опубліковано у фахових виданнях з юридичних наук (категорія Б) та 2 тезах доповідей на двох міжнародних науково-практичних конференціях: «Modern research in science and education» (Чикаго, США, 9–11.11.2023), The 9th International scientific and practical conference «Science and society: modern trends in a changing world» (Vienna, Austria, August 5–7, 2024). Вказані вище публікації містять обґрунтування отриманих наукових результатів, відповідно до поставлених завдань дослідження. Кожна стаття опублікована в окремому науковому фаховому виданні, що цілком відповідає умовам для зарахування статей за темою дисертації.

Вагомість сформульованих положень, пропозицій щодо розроблення вдосконалення чинних нормативно-правових актів та розробки нових, а саме - запровадження Концептуальних основ фінансової безпеки - ґрунтується на значному за кількістю та змістовному переліку наукових, енциклопедичних, нормативних джерел, використанні матеріалів огляду практики Європейського суду з прав людини щодо застосування принципу юридичної визначеності (202 найменування), бази Єдиного державного реєстру судових рішень, що дозволило авторові повністю вирішити поставлені завдання, актуальні для розвитку науки адміністративного права та науки фінансового права.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації висновків забезпечена емпіричними даними, зокрема статистичними матеріалами Міністерства фінансів України, Національного банку України, правоохоронних і

контролюючих органів тощо.

Отже, дисертаційне дослідження, підготовлене Ю.В. Піпком у Державному податковому університеті, за науковим рівнем, кількістю та змістом наукових публікацій відповідає вимогам до такого виду робіт.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Винесені на захист Ю.В. Піпком результати дослідження засвідчують їх наукову новизну. Так, уперше виділено напрями протидії фінансовим правопорушенням в адміністративно-правовому вимірі наукового дослідження: прямий (безпосередній) та опосередкований (запобіжний). Зазначений підхід щодо виділення напрямів протидії відповідає системному характеру протидії як правовому явищу і дозволяє врахувати не лише вплив інститутів держави, суспільства на фінансову сферу з метою попередження, недопущення випадків її криміналізації, вчинення порушень фінансового законодавства, а й цілеспрямований характер діяльності уповноважених чинним законодавством суб'єктів щодо недопущення порушень фінансової дисципліни, виявлення причин та умов, які сприяють порушенню встановлених правовими нормами вимог дотримання фінансової дисципліни, припинення таких порушень і притягнення винних осіб до відповідальності, вжиття заходів щодо відшкодування шкоди, завданої фінансовим правопорушенням.

Логікою дослідження обумовлено положення, які розкривають особливості діяльності щодо протидії, здійснюваної в межах адміністративно-правових відносин і визначаються метою, спрямованістю, напрямками протидії, суб'єктним складом діяльності щодо протидії, компетенцією та повноваженнями суб'єктів, які реалізуються через форми і методи протидії, передбачені чинним адміністративним та фінансовим законодавствами.

Сформульовано й розкрито зміст принципів ефективності організації протидії фінансовим правопорушенням, що дає змогу проаналізувати наявні

моделі функціонування контролюючих і правоохоронних органів у фінансовій сфері на міжнародному рівні та сформувані окремі пропозиції щодо впровадження найбільш прийнятних для України моделей. До таких принципів віднесено: доцільність, адекватність, збалансованість, передбачуваність, прозорість.

Запропоновано структуру Концептуальних основ фінансової безпеки як системного напрямку вдосконалення адміністративно-правового регулювання протидії фінансовим правопорушенням. Зазначену структуру сформовано на засадах наукового підходу «від загального до конкретного».

Наукова новизна одержаних результатів, окремі висновки дисертанта були опубліковані у фахових науково-практичних виданнях України, що сприяло реалізації поставлених у дисертації завдань.

Отже, дисертаційне дослідження Ю.В. Піпка проведено на високому науковому та методологічному рівнях, результати та основні положення дисертації, що виносяться на захист, відповідають усім вимогам, що висуваються до робіт, які подаються для здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими, логічними та мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення. Тому, зважаючи на вище викладене, можна стверджувати, що здобувач в достатній мірі опанував методологію наукової діяльності та заслуговує на позитивну оцінку рецензента.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація Ю.В. Піпка є одним з перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням, у якому з урахуванням здобутків вітчизняної правової науки, а також практики реалізації законодавства України та зарубіжних країн сформульовано нові наукові положення й висновки, запропоновані особисто здобувачем.

Висновки, сформульовані дисертантом у роботі, мають необхідний рівень обґрунтування, ряд положень та пропозицій, які сформульовано вперше,

удосконалені та дістали подальший розвиток мають високий ступінь наукової новизни, їх обґрунтованість не викликає сумнівів. Пропозиції щодо змін до законодавства оформлено належним чином. Рекомендації в дисертаційній роботі науково аргументовані та ґрунтуються на висновках дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Наукові результати і положення, що виносяться на захист, одержані завдяки використанню сукупності методів наукового пізнання, зокрема таких як компаративний аналіз, логіко-семантичний метод, правове моделювання, формально-юридичний та порівняльно-правовий методи тощо.

Підґрунтя для підготовки дисертації складала праці з загальної теорії держави й права, галузевих юридичних наук: адміністративного права та процесу, фінансового права, кримінального права, криминології, а також економіки й фінансів. Дисертант повною мірою використав під час дослідження систему нормативно-правових актів України, правові позиції Конституційного Суду України, викладені у його рішеннях. Враховано положення Національної стратегії доходів до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р., Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2024–2026 роки (План України для Ukraine Facility). Окрема увага надана Угоді про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами – з іншого від 27.06.2014, міжнародним актам у сфері протидії «відмиванню» (легалізації) тіньових доходів, одержаних злочинним шляхом.

Інформаційною та емпіричною базою роботи є матеріали діяльності Міністерства фінансів України, Національного банку України, правоохоронних і контролюючих органів з 2017 року донині, енциклопедичні та довідкові видання, критичні аналітичні публікації в засобах масової інформації. Опрацьовано досвід організації протидії фінансовим правопорушенням в Італії,

США, Великій Британії, країнах Євросоюзу.

Постановка завдань, визначення об'єкту, предмету та мети дослідження є чіткими та зрозумілими і повною мірою відповідають встановленим вимогам.

Завдання, поставлені здобувачем для дослідження, загалом виконані і мета досягнута. Дисертант оволодів необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дослідження Ю.В. Піпка здійснене українською мовою, має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та порядку присудження ступеня доктора філософії. Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, кожен з яких поділений на відповідні підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг дисертації становить 218 сторінок, з яких 192 сторінки основного тексту.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, наводиться перелік публікацій, в яких викладені основні результати рецензованої роботи. Анотація представлена українською та англійською мовами.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, охарактеризовано ступінь її наукової розробки, зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, емпіричну базу, сформульовано наукову новизну, практичне значення результатів та зазначено інформацію про апробацію результатів дослідження на науково-практичних комунікативних заходах (конференціях).

Кожен розділ дослідження завершується висновками, в яких надаються конкретні пропозиції та рекомендації. Висновки відповідають отриманим результатам, завданням та меті дослідження, мають вагому аргументацію, належним чином обґрунтовані і характеризуються високим рівнем достовірності.

Список використаних джерел складається з 202 посилання на реферовані

джерела у вітчизняних та міжнародних виданнях.

Все викладене вище дозволяє зробити висновок, що дисертація Ю.В. Піпка відповідає встановленим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання, яке стосується обґрунтування наукового підходу до розкриття сутності й змісту адміністративно-правових та організаційних засад протидії фінансовим правопорушенням, обґрунтування способів удосконалення адміністративного законодавства, організації протидії з огляду на міжнародні стандарти, спираючись на методологію системного аналізу.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Отримані результати дисертаційного дослідження Піпка Юрія Валерійовича «Адміністративно-правові та організаційні засади протидії фінансовим правопорушенням» необхідно використовувати в діяльності органів державної влади, зокрема при розробці проєктів нормативно-правових актів, які визначають основні напрями формування та реалізації системи протидії фінансовим правопорушенням, а також для підготовки монографій та в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні питання, які вважаю, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час публічного захисту:

1. Серед методів наукового пізнання доцільно було би вказати і соціологічний метод, що сприятиме визначенню напрямів удосконалення протидії фінансовим правопорушенням та обґрунтуванню актуальності обраної теми та достовірності отриманих результатів.

2. Потребує додаткового обґрунтування співвідношення понять

«адміністративне правопорушення», надане у ст.9 Кодексу України про адміністративні правопорушення та запропоноване у дисертації поняття «адміністративне правопорушення у галузі фінансів».

3. У дисертації проаналізовано світовий досвід функціонування суб'єктів, компетенція яких стосується, зокрема, і протидії фінансовим правопорушенням (Італія, США, Велика Британія, країни Євросоюзу та ін.). У зв'язку із цим, цілком доречною була би конкретизація пропозицій стосовно країни, досвід якої є найбільш прийнятним для вдосконалення організації протидії фінансовим правопорушенням в Україні.

Відсутність порушень академічної доброчесності.

Вивчення дисертаційного дослідження та наукових публікацій є підставою висновку про відсутність фактів порушень академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Піпка Юрія Валерійовича на тему «Адміністративно-правові та організаційні засади протидії фінансовим правопорушенням» являє собою оригінальну, самостійно виконану наукову працю із дотриманням вимог академічної доброчесності.

ВИСНОВОК

ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

Дисертація Піпка Юрія Валерійовича «Адміністративно-правові та організаційні засади протидії фінансовим правопорушенням», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем, пов'язаних із розкриттям сутності адміністративно-правових та організаційних засад протидії фінансовим правопорушенням з метою розробки дієвих науково аргументованих пропозицій удосконалення законодавства, за своїм змістом відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та вимогам

Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор Піпко Юрій Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент

Завідувач кафедри фінансового та податкового права

Державного податкового університету

кандидат юридичних наук, професор

Марина ГЛУХ